

Richard Matthew Stallman (Nova York, 1953) no desaprofita cap oportunitat d'estendre la idea i la pràctica del programari lliure. N'és, de fet, un dels màxims difusors; el profeta, per a molts, d'aquesta manera de relacionar-se amb els ordinadors i el món en general. Ha estat uns quants dies a València, on ha pronunciat una conferència a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània.

Mentre despleguem papers i enregistraïdors, ell engega el portàtil i aprofita el minut per consultar el correu. De seguida s'endinsarà, amb vehemència i humor, entre les preguntes que li anirem formulant (en plural, perquè el temps és limitat i el compartim amb Vicente Cerverón, director de l'ETSE, i Francisco Grimaldo, tots dos de la Universitat de València), però d'entrada necessita tornar a connectar-se amb el món. No duu telèfon mòbil perquè diu que no vol que ningú el pugui localitzar sense el seu permís, que, per a la comunicació, ja té el seu ordinador lliure. No duu mòbil, però en té, és clar, en una altra accepció per al mateix terme:

—Quin és el vostre mòbil? Per quin raó heu dedicat tan intensament part de la vostra vida a l'activisme informàtic?

—Treballava en un laboratori de l'Institut Tecnològic de Massachusetts, el MIT, i pràcticament tot el programari que hi teníem era lliure. Així és com vaig

aprendre a viure en llibertat i a apreciar-ho. Després la vam començar a perdre, aquesta llibertat, i ho vaig trobar injust. Fins que la nostra comunitat es va morir. Em vaig imaginar un futur fent servir programari privatiu i em va semblar un panorama ben desagradable, de manera que vaig decidir de refusar-ho. I lluitar per poder continuar usant els ordinadors en llibertat.

—I això què significa?

—Fer servir únicament programari lliure. Perquè qualsevol programa que no en sigui et priva de la teva llibertat. Per tant, calia desenvolupar tot un sis-

tema operatiu i, després, aplicacions de programari lliure. Per això vaig llançar el projecte de desenvolupar el sistema operatiu GNU i el moviment de programari lliure, més ampli.

—Us definiu com a hacker, senyor Stallman?

—Sí, és clar [somriu]. Un hacker és, de fet, algú que es diverteix fent servir la seva intel·ligència amb un esperit juganer. Es pot fer en qualsevol àmbit, és clar: hi ha maneres de fer alguna cosa impressionant i intel·ligent i curiosa en aspectes de la vida que no tinguin res a veure amb les computadores. En tot cas, *hacking* no té

necessàriament relació amb la seguretat informàtica, encara que una de les moltes coses en què és possible de fer de *hacker* és en l'intent de trencar la seguretat. Però què és difícil i, per tant, esdevé un repte. Però n'hi ha més, de reptes. El fet és que, cap a l'any 1981, quan alguns periodistes ens van descobrir, es van equivocar en la definició: pensaven que ser *hacker* volia dir trencar la seguretat informàtica.

—**Les paraules són importants, i ara la connotació generalista és negativa.**

—Ho refuso: no accepto la conversió del nostre nom en un insult. Per tant, si us plau, quan es tracti de trencar

la seguretat informàtica, anomenau-ho *cracking*. I qui ho fa és un *cracker*.

—**Vàreu entrar al MIT...**

—M'hi van donar feina.

—**Us van donar feina d'informàtic al MIT però estudiàveu física...**

—Sí. Estudiava física i al mateix temps treballava al laboratori del MIT: volia aprendre en tots dos camps. De física i matemàtica, només en sabia aprendre anant a classes, però mentrestant podia aprendre a programar tot programant. I jugant.

—**Vet aquí l'esperit juganer.**

—És clar: és del tot factible d'escriure

un programa amb esperit juganer encara que el programa tingui un propòsit seriós, com pot ser el cas d'un editor de textos o d'un compilador.

—**Per tant, vàreu aprendre informàtica lliurement.**

—Sí. Si un té realment talent, si és un programador nat, no cal estudiar-la, n'hi ha prou de llegir el manual. Jo llegia molts manuals, quan era jove, de diversos llenguatges de programació. De fet, m'interessaven molt les diferències entre els llenguatges. De tota manera... recordo que vaig rebre una classe d'informàtica, a la universitat. Sobre els compiladors. I hi vaig aprendre alguna cosa útil. Potser també hi ha algunes altres qüestions especialitzades que són útils d'estudiar en una classe, com ara la gràfica, la visió... aspectes en els quals no sóc expert. Però programar... d'això se n'aprèn programant. No és que vagi contra d'ensenyar programació, però tampoc no ha de sorprendre que jo n'apregués sense estudiar.

—**Ja que som a l'escola, no hauríem d'oblidar el dilema que sovint tenen els professors entre ensenyar el programari amb què després s'haurà de treballar o bé...**

—No: això és preveure la derrota. No s'ha de fer. Les escoles tenen una influència que poden emprar per corregir el problema social del programari privatiu. És responsabilitat seva. No han d'ensenyar mai, ni una sola vegada, l'ús d'un programa privatiu. No hi ha excusa per a enfortir el domini injust que el desenvolupador exerceix sobre la societat. L'escola ha d'ensenyar únicament programari lliure.

—**És possible que trigui, això...**

—Hi ha escoles que ja ho fan. Aquesta és l'educació ètica. Al capdavall, la missió social de l'escola és educar la propera generació com a bons ciutadans d'una societat forta, capaç, independent, solidària i lliure. Ensenyar els programes lliures serveix a aquesta missió; ensenyar programes privatis, no. I no s'ha de fer sota cap pretext. I el fet que la societat tingui una dependència d'un programa privatiu no és excusa perquè l'escola actuï per mantenir-la i estendre-la. Al contrari: ha d'actuar per eliminar-la.

—**I si l'estudiant vol aprendre allò que considera que després necessitarà?**

—L'escola ha de fer allò que és bo. Si l'estudiant demana de fer servir heroïna, l'escola té el deure d'oferir-li'n? Ensenyar programari privatiu a l'escola és com ensenyar a usar drogues addictives. Per això els desenvolupadors solen regalar còpies: la primera dosi és gratuïta, no? Volen aprofitar-se de les escoles per implantar la dependència, i després és difícil de sortir-ne.

font del programa i de poder canviar-lo perquè faci allò que tu vols. La número dos és la llibertat d'ajudar els altres, de redistribuir còpies exactes del programa quan vulguis.

—I la darrera?

—La tercera és la llibertat de contribuir a la teva comunitat: la de distribuir als altres, quan vulguis, còpies de les teves versions canviades. Amb aquestes

—Construïm un nou continent, virtual i lliure. Per a això, però, cal ampliar l'ús de programari lliure. Tots els usuaris mereixen llibertat, però la majoria encara ni tan sols no comprenen la idea de llibertat. D'aquí ve que facin servir programari privatiu. I que, per tant, sovint siguin víctimes de les seves funcionalitats malèvoles. Windows té funcionalitats malèvoles, Macintosh en té, l'iGround en té, el Swindle d'Amazon en té...

—Per què hauria de fer servir programari lliure una persona que no sap informàtica i que, per tant, mai no hi farà modificacions?

—Perquè si acceptes un programa privatiu mai no seràs tu qui tindrà el control sobre el programa: el programa controlarà allò que facis. Un programa privatiu és un jou, et sotmet al desenvolupador i tu només pots acceptar les decisions que imposa als seus usuaris. L'altra opció és escapar-te al món lliure. I tant se val si no saps programar: allò que compta és que tindràs l'opció de demanar a algú que hi faci els canvis que se t'han acudit i que t'interessen a tu. Això és important.

—Per què és tan important la qüestió del programari?

—A la vida hi ha molts elements de llibertat, i el programari n'és un. Per resumir-ho, podem dir que hi ha quatre llibertats essencials en l'ús d'un programa.

—La primera?

—És la llibertat zero: la d'executar el programa com vulguis. Després ve la número u: la llibertat d'estudiar el codi

quatre llibertats els usuaris es poden ajudar els uns als altres i tenen el control de la seva informàtica, individualment i col·lectivament. En canvi, en un programa privatiu qui té tot el control és el desenvolupador. Emprar un programa privatiu, per tant, és viure sota el poder injust del desenvolupador. I amb aquest poder pot manar d'explotar i abusar dels usuaris. A plaer. Perquè els usuaris no tenen la capacitat de resistir-s'hi.

—Heu fet feina molts anys: quin és l'assoliment del qual esteu més orgullós?

—Tenim el sistema operatiu GNU, que es fa servir amb el nucli Linux, i la combinació és capaç de fer les coses usuals d'una computadora. I tenim unes 20.000 aplicacions lliures. Així doncs, finalment, molts usuaris empen els seus ordinadors amb programari lliure i sense el privatiu. Hem construït una comunitat lliure, però no hem aconseguit encara la nostra fita darrera: l'alliberament del ciberespai.

—Diguem que voleu estendre del tot la comunitat lliure.

—Què enteneu per "funcionalitats malèvoles"?

—Són funcionalitats desenvolupades deliberadament per molestar l'usuari, per posar-li entrebancs. És que, sovint, els programes privatis arriben a tenir portes secretes, no pas per a servir l'usuari sinó per a vigilar-lo, restringir-lo... o atacar-lo.

—Per què algú hauria de preparar funcionalitats molestes?

—Per a vigilar. Potser amb la intenció d'aprendre més sobre els clients, o de vendre'n les dades personals... O per a restringir-los. Imagina't que pots fer coses amb els teus arxius, amb el teu ordinador, que no convenen a algú, i que aquest algú decideix d'imposar una funcionalitat de restricció. Això ja passa: s'anomena gestió digital de restriccions (DRM, de l'anglès Digital Restrictions Management), o, directament, manilles digitals. Microsoft ho fa, Apple ho fa, Adobe ho fa... moltes empreses ho fan. De fet, les empreses d'entreteniment pensen que han trobat en la tecnologia digital l'oportunitat d'apoderar-se total-

ment de l'ús de les obres, de tenir-hi un control absolut, d'imposar-nos la manera de pagar cada vista. Atenció, perquè pretenen fer-ho utilitzant per a aquesta mala obra els nostres ordinadors!

—I no s'hi poden introduir funcionalitats malèvols, al programari lliure?

—Sí, però si algú posa res de malèvol a la seva versió i en distribueix

còpies, com que un altre pot mirar-ne el codi font, pot detectar què és malèvol, treure-ho i publicar la nova versió modificada avisant d'allò que havia trobat a l'altra. I mostrant-ho. Els usuaris podran comparar les dues versions i deixar estar la malèvola. Amb el programari lliure ningú no té el poder sobre ningú, la comunitat té possibilitat de defensa.

—I què me'n dieu, del maquinari? No pot ser lliure, també?

—Però és que no cal, perquè és impossible de canviar un xip. Vull dir que aquest concepte de llibertat no s'aplica als objectes físics: no en podem fer còpies (amb la tecnologia actual parlar d'això no té sentit) i són difícils de canviar. Però hi ha coses que sí que podem copiar i canviar, obres d'art i d'escriptura que podem tenir als

“Ensenyar programari privatiu a les escoles és com ensenyar a usar drogues addictives. Per això els desenvolupadors en regalen còpies: la primera dosi és gratuïta, no?”

“You'll be free, hackers, you'll be free”

“Sereu lliures, *hackers*, sereu lliures”: vet aquí el segon i explícit vers de la “Cançó del programari lliure” (“Free Software Song”). Va néixer probablement el 1991 en un congrés sobre ciència-ficció quan, en una de les sessions, per torns, cadascú podia cantar alguna cosa divertida o relacionada amb la matèria. Mentre esperava tanda, algú va compondre, bo i seguint una melodia tradicional búlgara, la cançó que insta a unir-se a la bella pràctica de compartir programari. I explica la llegenda (i corrobora la Viquipèdia, o a l'inrevés) que, en acabar la improvisada interpretació, es va sentir una veu que va dir “sona bé, sembla un himne, l'hauries d'ensenyar a Richard Stallman”, i que el lletrista i cantant li va respondre: “Jo sóc Richard Stallman.”

Aquest activista que ja el 1991 predicava (i cantava) la seva filosofia com a ponent convidat en tota mena d'esdeveniments, és actualment una figura de rellevància internacional. De fet, avui dia es dedica bàsicament a escampar i promoure aquesta mateixa filosofia. Diu que no té temps per a programar (però que de vegades practica, simplement per ganes o per gust: és el que li agrada), que ara ja hi ha moltíssima gent que ho fa, que el seu paper és,

precisament, aprofitar que té nom i figura coneguts per fer d'altaveu del moviment a favor del programari lliure.

Quan Richard Matthew Stallman va entrar al laboratori d'intel·ligència artificial del MIT, l'any 1971, els *hackers*, explica, intercanviaven lliurement (i amb “esperit juganer”) programes informàtics i els codis font (les instruccions que són necessàries per a fer-los funcionar), els copiaven i variaven al gust i segons necessitat. Fins que va entrar en escena la “indústria del programari” i, alhora, els impediments per al lliure accés: el programari privatiu presenta restriccions a l'usuari pel que fa a l'ús o a la possibilitat de còpia o modificació: limita o nega l'accés al codi font i, per tant, segons la filosofia Stallman, limita o nega (que, a la pràctica és la mateixa cosa) la llibertat de l'usuari. Els seus companys del MIT es van llançar a la producció del programari privatiu. Ell va provar de contrarestar l'ofensiva, però quan li van dir que havia de signar un “contracte de no-divulgació” de la seva feina, va decidir de plegar. I cercar alternatives.

“Els acaparadors poden fer muntanyes de diners”, cantava Stallman, “però no poden ajudar els seu veïns”.

nostres ordinadors. Determinar si les podem copiar o no és una qüestió política important. Si tenim còpies d'una obra publicada, normalment l'únic que ens pot negar el dret de còpia i canvi és la llei de drets d'autor. Ara bé, cal formular què hauria de dir aquesta llei. Perquè la situació no és la mateixa que anys enrere.

—**Què voleu dir?**

—Els drets d'autor començaren després de la impremta com un sistema de reglamentació sobre la indústria: una reglamentació dels editors sota el control dels autors per a benefici del públic. Però l'època de la impremta cedeix pas a la de les xarxes informàtiques: es fa més fàcil de copiar, més eficient, ja no hi ha tanta diferència entre fer moltes còpies o fer-ne una. Aleshores, el dret d'autor esdevé una restricció al públic a les mans dels editors, en nom, habitualment, dels autors. És una restricció aplicada a cadascun de nosaltres i es fa insuportable. A més, fa de mal aplicar.

—**I aquí és on entren les manilles digitals que deïeu...**

—Sí. Ara no hi ha tant perill de DRM a la música, per exemple. Els discos compactes amb manilles van marcats, i això ens permet de refusar-los. Una vegada me'n van regalar un, però abans d'obrir-lo ja hi vaig veure el símbol de *copy control*: "Aquest disc només pot ser reproduït amb Windows i Macintosh", és a dir, amb programari privat. El vaig tornar a qui me l'havia donat tot dient-li: aquí es veu la cara de l'enemic. Si us plau, retorna'l a la botiga perquè no es quedin amb els teus diners... Però atenció, que ara hi ha intents d'imposar les manilles digitals als llibres.

—**Ai.**

—Sí. Pretenen treure'ns les llibertats tradicionals dels lectors: la llibertat de deixar un llibre al teu amic, o de vendre'l a una llibreria de vell o de comprar-lo anònimament pagant en efectiu... Fins i tot la llibertat de guardar-lo tant de temps com vulguis o de llegir-lo tantes vegades com et vingui de gust! Hi ha un producte que és un exemple típic de tot això, el Kindle d'Amazon: *to kindle* significa 'encendre', en anglès, i ja és això: l'han concebut per cremar els nostres llibres.

—**Què voleu dir?**

PRATS I CAMPS

"La col·laboració no és cap requisit. Si t'estimes més de treballar sol, endavant: la qüestió no és que col·laboris, sinó que tinguis la llibertat de fer-ho"

—Per exemple, fa vigilància: l'única manera de comprar un llibre recent —que, per tant, no és de domini públic— és des d'Amazon, on exigeixen que l'usuari s'identifiqui i on mantenen, per a cada client, la llista de tots els llibres que ha comprat. Aquesta llista és perillosa, no hauria d'existir. A més a més, tenen manilles digitals per a restringir l'usuari, per a no permetre-li que deixi ni regali ni vengui el llibre. I, a sobre, tenen també una porta secreta. Ho vam saber quan la van fer servir de manera espectacular: van ordenar

remotament d'esborrar totes les còpies d'un llibre que els usuaris havien comprat des d'Amazon i que tenien als seus lectors digitals! I quin llibre van esborrar? Precisament 1984! La tria ideal per a demostrar la naturalesa orwell·liana d'aquest producte.

—**Ben cert.**

—Amazon va dir que no ho faria mai més... si no és que li ho ordenava un estat. I, bé, ja sabem que hi ha estats als quals els agradaria ordenar d'esborrar llibres. Què dirà la gestió d'Amazon aleshores? Probablement alguna cosa

“Si vols seguretat, el programari lliure és la millor opció. La seguretat que Windows t’ofereix contra Microsoft és zero”

com ara “per fer negoci en aquest país hem de complir amb les lleis”, que és allò que diuen sempre les empreses que donen suport a la censura a la Xina, Austràlia o Dinamarca.

—Del cas xinès se’n parla prou, però els altres no són gaire coneguts...

—A Dinamarca hi ha una llista de pàgines blocades. La llista és secreta. I Austràlia encara no bloca l’accés a les pàgines, però prohibeix enllaços a la seva llista de pàgines, i ja ha dit que enguany imposarà aquest bloqueig.

—El govern italià vol aprovar un decret perquè qui vulgui penjar un vídeo a internet abans hagi d’obtenir permís per a fer-ho.

—Sí, és una altra mena de censura. Però, com que s’aplica a tothom és més visiblement absurda i, per tant, a la pràctica, no tan perillosa. No vull pas dir que estigui d’acord amb la mesura que proposa el govern de Berlusconi, és clar, sinó que prohibir-ho tot és més directament insuportable i, per tant, no tan perillós, perquè causa més oposició. La gent l’eliminarà, un sistema de censura com aquest.

—L’afer dels llibres digitals és més subtil?

—És que hi ha un pla: d’entrada, treure’ns les llibertats per als llibres electrònics; després, convèncer-nos que comprem llibres electrònics en comptes de llibres físics. De fet, ja ho van intentar fa una dècada, però van fracassar. Jo anava dient que ho tornarien a provar, i aquí ho tenim. Però hem de lluitar: si ens priven d’alguna de les llibertats, hem de refusar els llibres electrònics.

—Us preguntem per les patents?

—Les patents informàtiques no haurien d’existir, són un perill per a tots els desenvolupadors i usuaris de programari. De fet, cal que els investigadors en el camp de la informàtica signin declaracions denunciant la sola idea de patents i prometent de no sol·licitar-ne mai cap. I l’estat no hauria d’autoritzar-ne, tampoc. No es tracta de fer un mer suggeriment, sinó d’una campanya per a eliminar les patents de la informàtica:

tampoc no n’hi ha prou de mirar de no usar-la, cal refusar la idea de patentar algorismes i mètodes informàtics. Cal legalitzar el fet de compartir. Qui ataca la pràctica de compartir és que vol dividir la gent per dominar-la.

—Heu mostrat com la feina en col·laboració dóna fruits...

—Sí, però cal matisar-ho, això. Visc a la comunitat on cadascú és lliure i pot canviar el programari com li sembla i on, per tant, un grup que vulgui col·laborar-hi ho pot fer. Però la col·laboració no és cap requisit. Si prefereixes treballar sol, endavant: la qüestió no és que col·laboris, sinó que tinguis la llibertat de fer-ho. Perquè la llibertat de fer una cosa no significa l’obligació de fer-la. Si tens una còpia d’un programa lliure tens la llibertat de redistribuir-lo, però no en tens l’obligació: l’elecció és teva.

—Sigui com sigui, aquest sistema és tan pràctic a l’hora d’aconseguir resultats com el camí de la investigació en programari privatiu?

—Depèn. De vegades va ràpid, de vegades va lent. Però va en una direcció ètica. I, de tota manera, val més arribar al bon destí més lentament que no pas arribar a l’infern ràpidament. Perquè el programari privatiu no és cap opció, sinó una trampa. He treballat molts anys per a eliminar-lo de la meua vida.

—Costa?

—No va ser fàcil, però la feina més gran ja és feta: avui dia no és gaire difícil d’escapar-te del programari privatiu. Pràcticament tots els ordinadors poden fer servir un sistema operatiu lliure i aplicacions que també ho siguin. Alguns dispositius físics necessiten *drivers* privatis, però també és possible d’evitar aquesta mena de dispositius. Jo, per exemple, en aquest ordinador [assenyala el seu petit portàtil blanc] no en tinc cap, perquè ja el vaig escollir per utilitzar-hi només programari lliure. Encara hi ha coses que no es poden fer en programari lliure, però són exemples aïllats.

—En alguns camps hi ha qui no el

“No parleu de ‘núvol digital!’”

—Què en penseu, del famós núvol digital?

—És pura confusió. El terme és tan nebulós que no s’ha de fer servir mai. És impossible d’emprar-lo per dir res de clar i útil; per tant, no val la pena d’intentar-ho. Val més usar termes més específics i entenedors. I jo faig això. No vull comentar res amb l’expressió “computació al núvol”, perquè penso que cal discriminar segons les característiques de qui tingui el control de les dades, el control de la computació... Hi ha diversos escenaris que mereixen opinions diferents i m’estimo més d’opinar sobre coses concretes.

—Per exemple?

—Per exemple, del programari com a ser... vici [i fa una pausa perquè s’entengui el joc amb la paraula]. No és *servei* sinó *ser-vici*: envies les teves dades al servidor d’algú, fa la teva informàtica i després te’n torna els resultats: perds totalment el control de la teva informàtica. No s’ha de fer.

—Dibuixeu un món on, en cedir els nostres arxius a un servidor que no sabem on és perquè les gestioni i ens les torni a petició...

—No! Això és un error! No ho feu!

—... ens convertim en una mena de galls dindi per Nadal.

—És una expressió que no conc. I no celebren Nadal.

—Posem-hi galls dindi el dia d’acció de gràcies, anant tranquils a fer-se degollar.

—Ah, ara ho comprenc! Però és que, essent ateu, no celebren Nadal sinó... Gravedal.

—Gravedal?

—Sí: l’aniversari de Newton.

—Ah!

—El 25 de desembre és la festa de les lleis físiques comprensibles: bon Gravedal!

PRATS I CAMPS

“Cal legalitzar el fet de compartir. Qui ataca la pràctica de compartir és que vol dividir la gent per dominar-la”

El somriure del nyu

És un nyu, sí: el bòvid que el diccionari ens descriu succintament i clara: “amb el cos, les potes i la cua semblants als del cavall i les peülles com les dels antílops, coll gruixut i amb banyes cap endavant”. Per què un nyu amb pinta i somriure de bonifaci és el logotip d’un sistema operatiu (és a dir, del programari responsable de gestionar els recursos d’un ordinador, el que fa d’interfície entre aplicacions i maquinari)? Perquè en anglès la bestiola s’anomena *gnu*, i GNU és l’acrònim recursiu de GNU’s Not Unix (‘GNU no és Unix’), tota una declaració de principis per a entesos: Unix és un sistema operatiu privatiu molt utilitzat.

Així doncs, quan Richard Stallman va llançar, el 1984, el seu projecte de sistema operatiu lliure, en el nom portava escrit i definit què *no* havia de ser. Les definicions en positiu van anar arribant a mesura que va prendre volada i consistència. De seguida es va publicar el “Manifest GNU” per explicar-ne la filosofia i aconseguir suports: “Considero una regla d’or que, si m’agrada un programa, l’he de compartir amb gent a qui li agradi. Els venedors de programari volen dividir els usuaris i conquerir-los, fent que cadascú acordi de no compartir programari amb els altres. Refuso de tallar la meva solidaritat amb els altres usuaris d’aquesta manera”, hi deia Stallman.

I va néixer el moviment. La Fundació pel Programari Lliure (FSF) es va crear el mateix 1985 per donar suport al projecte. Els usuaris es van posar a desenvolupar el sistema, també es van contractar programadors, els productes GNU es van comercialitzar (*lliure* no s’ha d’entendre necessàriament com a “gratuït”: es pot pagar o no per obtenir programari GNU. El cas és tenir després la llibertat de copiar-lo, modificar-lo, etc.). Va arribar l’editor de textos (Emacs), el compilador (GCC)... Faltava el nucli (o *kernel*, la part fonamental d’un sistema operatiu), i aquest va comparèixer gràcies a Linus Torvalds: el 1991 va programar Linux, que era similar a Unix, i el 1992 el va convertir en programari lliure: la seva combinació amb GNU va formar un sistema operatiu complet, GNU/Linux.

fa servir perquè no el considera prou segur, per exemple...

—Però és un error, perquè el programari privatiu té molta mala seguretat. Windows, per exemple, té mala seguretat i portes secretes deliberades. És a dir, que la seguretat que Windows t’ofereix contra Microsoft no és que sigui dolenta: és zero. En vols més? L’iPhone té una porta secreta: Apple pot imposar canvis de programari quan vulgui, l’iBed és igual... Si vols seguretat, el programari lliure és la millor opció: la seguretat és un aspecte del control de la teva informàtica.

—Hi ha qui us titlla d’utòpic.

—Jo no proposo maneres d’arribar a un món perfecte, només proposo d’eliminar un problema artificial. I això és necessari i factible. De tota manera, també podria respondre que o ets utopista o ets autopista.

—I és possible d’eliminar el programari privatiu?

—Penso que tot el programari ha de ser lliure, però no proposo d’eliminar tot el programari privatiu ara i de cop, perquè prohibir una cosa que molta gent vol fer causa problemes socials. Per això proposo de prendre mesures per fomentar la migració de la societat cap al programari lliure. Per exemple, l’estat no hauria de poder comprar programari privatiu. O encara: si l’estat subvenciona el desenvolupament d’un programa, se li hauria de donar a l’estat com a lliure (i, és clar, hauria de poder funcionar en un entorn totalment lliure).

—Pressuposeu un estat neutral que es preocupa pels ciutadans...

—Sí, exacte, i no pas un estat corrupte. De fet, sabem molt bé que els estats, en comptes de servir-nos, es posen al servei de les empreses per mantenir el poder que aquestes exerceixen sobre nosaltres.

—A l’entrada que teniu a la Viquipèdia, sota una fotografia vostra hi diu: “El profeta Stallman.”

—No en sé res, d’això [somriu]. Però en algun sentit sóc un profeta perquè dic que algunes coses que fa la gent són dolentes: “Atureu-vos! És injust!”

—Potser també teniu una mica d’aspecte de profeta.

—Sí?

Núria Cadenes